

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Asia: HE 128/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaista etusijaa aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023–2026 ja hallintotuomioistuimissa vuosina 2023–2028 koskevaksi lainsäädännöksi

Elinkeinoelämän keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ja kunnioittavasti toteaa seuraavaa:

EK pitää tärkeänä, että ympäristöllisiä maankäyttö- ja lupamenettelyjä koskevaa lainsäädäntöä kehitetään tavalla, joka mahdollistaa yritysten investointihankkeiden sujuvan etenemisen Suomessa. Ympäristöllisten lupamenettelyiden keskeisiä lähtökohtia toiminnanharjoittajien näkökulmasta ovat sujuvuuden lisäksi niiden nopeus, ennakoitavuus, asiakaslähtöisyys ja korkeatasoinen sähköinen asiointi. EK katsoo, että Suomen sääntely-ympäristö ei tällä hetkellä pysty vastaamaan näihin edellytyksiin, mikä aiheuttaa epävarmuutta investointien läpivientiin tilanteessa, jossa varsinkin energiainvestoinneille on kova kysyntä.

EK pitää hyvänä, että valtioneuvosto on osoittanut reagointikykyä vastataksaan nopeasti tapahtuneeseen turvallisuusympäristön muutokseen, joka on heijastunut erityisesti tarpeeseen nopeuttaa ympäristölupaprosesseja lyhyellä aikajänteellä. On tärkeää, että lupakäsittelyjen nopeuttamiseksi turvataan tarpeelliset resurssit lupaviranomaisissa ja muutoksenhakutuomioistuimissa. Muutoksenhaun myötä lupakäsittelyjen kokonaiskesto pitenee useilla vuosilla, joten muutoksenhakuvaiheen merkityksen tunnistaminen on keskeistä.

Samanaikaisesti EK pitää erittäin tärkeänä, että investointihankkeiden ympäristöllisiä maankäyttö- ja lupamenettelyjä sujuvoitetaan ja nopeutetaan Suomessa siten, että toiminnanharjoittajia ei tarpeettomasti aseteta keskenään eriarvoiseen asemaan. Hallinnon sisäistä koordinaatiota tehostamalla, riittävillä resursseilla ja lainsäädännölliset tulkintaepäselvyydet korjaamalla on mahdollista saavuttaa tilanne, jossa investointien käsittelyajat eri viranomaisissa pienenevät tasapuolisesti investointikohteesta riippumatta. On vaikea asettaa investointeja paremmuusjärjestykseen vihreän siirtymän nopeuttamiseksi, sillä siirtymä edellyttää erilaisia investointeja eri sektoreilla, eri näkökulmasta, eri arvoketjun osissa. Hallituksen esittämät lakimuutokset olisivat voimassa vain rajatun ajan, mitä EK kannattaa.

Esitetyillä pykälämuutoksilla Suomessa otettaisiin merkittävällä tavalla uusi askel investointihankkeita koskevassa ympäristö- ja vesilupaharkinnassa. Aluehallintovirasto voisi ottaa tiettyjä ympäristö- ja vesilupa-hakemuksia etusijamenettelyn kautta nopeutettuun käsittelyyn. Uusi AVI-käsittelylakiin lisättävä 2a § sisältäisi vihreän siirtymän investointien hankeluettelon sekä *ei merkittävää haittaa* -periaatteen soveltamisen etusijamenettelyssä.

EK ymmärtää nykytilanteen valossa tarpeen määritellä vihreän siirtymän investointeja erillisen hankeluettelon avulla ja katsoo lakiluonnoksen sisältävän siirtymää edistävät kriittiset hankkeet keskeisin osin. Hankeluettelo on muuttunut lausuntokierroksen jälkeen oikeaan suuntaan. EK kuitenkin toteaa, että investoinnit, joita ei nimenomaisesti luetella ehdotetussa 2a §:n 2 momentissa, voivat tosiasiallisesti edistää vihreää siirtymää. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kiertotaloutta edistävät investoinnit. Lisäksi EK huomauttaa, että joiden investointien tosiasiallisesti edistä-

miseksi ns. liitännäisluvut ovat ratkaisevassa asemassa, kuten sähköverkkoon liittämiseen tarvittavat luvut. EK tukeekin jäsenliittojensa muutosesityksiä 2a §:n 2 momentin hankeluettelon muuttamiseksi.

EK kannattaa ehdotetun 2a §:n 3 momentin kirjausta, jonka mukaan etusijamenettely koskee myös toimintojen muodostamaa kokonaisuutta, jos luvan tarve olennaisin osin perustuu 2a §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintoon. Pidämme tärkeänä, että nopeutettu käsittely voisi koskea sekä uudelle toiminnalle tarvittavaa lupaa että olemassa olevan toiminnan muuttamista.

Uusi 2a § 1 momentti sisältäisi nimenomaisen säännöksen *ei merkittävää haittaa* -periaatteen (DNSH) huomioon ottamisesta osana etusijamenettelyä koskevaa harkintaa. Kysymyksessä olisi täysin uusi periaate ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisessa lupaharkinnassa. Periaatetta ei ole määritelty ympäristölainsäädännössä. *Ei merkittävää haittaa* -periaate on laadittu EU:n elpymis- ja tukivälineen rahoituksen tueksi. Periaatteen ollessa hyvin laaja-alainen, sen sisältöä on EU-tasolla tarkoitettu konkretisoida tarkemmalla teknisellä kriteeristöllä. DNSH-periaatetta kriteereineen ei ole laadintavaiheessa koskaan tarkoitettu sovellettavan osana jäsenmaiden kansallista ympäristölupaharkintaa.

EK katsoo, että DNSH-periaate soveltuu huonosti vakiintuneeseen ympäristö- ja vesilupien käsittelyyn aluehallintovirastoissa uuden etusijamenettelyn osana. Etusijamenettelyyn hakeutuminen edellyttää, että hakija esittää riittävän selvityksen oikeudesta etusijaan. Hallituksen esityksessä arvioidaan, että hakijalle aiheutuvan hallinnollisen taakan määrä on vähäinen. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan tuoda esiin, millä tavalla selvitys on riittävä. Ottaen huomioon DNSH-periaatteen sisällöllinen laajuus, on perusteltua olettaa, että oikeuden osoittamista tukeva selvitys etusijamenettelyyn pääsemiseksi on enemmän laaja kuin suppea. EK vaatii, että hallinnollisen taakan helpottamiseksi riittävän selvityksen tasosta laaditaan selkeä malli, jota luvanhakija voi hyödyntää.

Edellä mainittujen syiden seurauksena EK ei kannata *ei merkittävää haittaa* -periaatteen sisällyttämistä osaksi hallituksen esitystä. On ehdottomasti vaarana, että DNSH-kriteeristön soveltaminen kääntyy lakiesityksen keskeistä tavoitetta - lupaprosessien nopeutettua käsittelyä – vastaan.

EK kannattaa pääosin esitystä uuden 188 a §:n lisäämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin. EK esittää, että soveltamisalaan lisätään myös muut AVI-käsittelylain 2 a § 2 momentin hankeluettelo koskevat kaavat. Näin saavutetaan tilanne, jossa etusijamenettelyn kokonaisuus koskee kaikkia lakiesityksessä tarkoitettuja vihreän siirtymän hankkeita.

Kunnioittavasti,

Minna Ojanperä
johtava asiantuntija